

GAZDASÁGI
VERSENYHIVATAL

VERSENYTANÁCS

Ügyszám: Vj-47/2004/36.

A Gazdasági Versenyhivatal versenytanácsa a **Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése** (Budapest) eljárás alá vonttal szemben versenykorlátozó megállapodás miatt indult eljárásban - nyilvános tárgyaláson - meghozta az alábbi

határozatot.

A versenytanács megállapítja, hogy az eljárás alá vont Versenyszabályzatának 37. pontjának második és harmadik mondata, 39. pontja, a 40. pontjának második mondata, a 41. pontjának második mondata, a 42. pontja versenykorlátozóak.

A versenytanács az eljárás alá vontat a Versenyszabályzat fent nevezett szakaszainak alkalmazásától eltiltja.

A versenytanács kötelezi az eljárás alá vontat, hogy az egyesülés tagjait a határozatról a határozat kézhezvételétől számított 15 napon belül értesítse.

A versenytanács kötelezi az eljárás alá vontat arra, hogy a Versenyszabályzatot a fentiek figyelembevételével módosítsa és azt 2006. október 15-ig nyújtsa be a Gazdasági versenyhivatalnak.

Egyebekben a versenytanács a versenyfelügyeleti eljárást megszünteti.

Az eljárás alá vont a határozat felülvizsgálatát a kézhezvételtől számított 30 napon belül a Fővárosi Bíróságnak címzett, de a Gazdasági Versenyhivatalnál benyújtandó keresettel kérheti.

Indokolás

I. A versenyfelügyeleti eljárás megindítása

1. A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH) a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló többször módosított 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 70. §. (1) bekezdése alapján 2004. március 16-án hivatalból indított vizsgálatot annak megállapítására, hogy az eljárás alá vont Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése (a továbbiakban: MKKE) „A magyar könyvkiadás és könyvkereskedelem versenyszabályai” (a továbbiakban: Versenyszabályzat) című kiadványának fogyasztói, nettó, előjegyzési és előfizetési árakról, valamint a tag kereskedők alkalmi árleszállításainak és a kiadásoknak a szabályozásával foglalkozó negyedik fejezetében foglalt rendelkezések

versenykorlátozóak-e, ezáltal megsértve a Tpvt. 11. § (1) és (2) bekezdésének rendelkezéseit.

II. Az eljárás alá vont

2. Az MKKE 1989-ben kezdte meg tevékenységét. Az egyesülés a versenyfelügyeleti eljárás ideje alatt a magyarországi könyvszakma 144 vállalkozását (128 könyvkiadót és 19 könyvkereskedőt) tömörítette egy szervezetbe. A tagvállalatok a Magyarországon évente megjelenő könyvek körülbelül 85-90 százalékát jelentetik meg. A magyar könyvpiac éves forgalmának majd nyolcvan százalékát a MKKE által összefogott vállalkozások adják. A szervezeten belül van könyvkiadói, könyvkereskedői, felsőoktatási tankönyv és közoktatási tankönyv tagozat. A társasági szerződés értelmében az MKKE tevékenységi körébe tartozik a tagok érdekvédelme, információszolgáltatás, piackutatás, minőség-ellenőrzés, márkavédelem, kereskedelmi- és kereskedelem-szervezési szolgáltatások nyújtása, szakmai képzések és rendezvények, vásárok szervezése, szakmai érdekegyeztetés (ez utóbbi elsősorban a tagok körében). Az eljárás alá vont feladata versenyszabályzat megalkotása és a könyvpiac versenyszabályainak alakításához az érdekeltek számára keretet biztosítani.
3. Az MKK 2003. évi nettó árbevétele 87,5 millió forint volt. (Lásd a Vj-47/2004/2 számú iratot.)

III. Az eljárás alá vont magatartása

4. Az MKKE igazgatótanácsa 1992. szeptember 1-én fogadta el a Versenyszabályzatot, amely 1992. október 1-től hatályos. A Versenyszabályzat módosítására egy alkalommal, 1996. június 26-án került sor. (Lásd a Vj-47/2004/2/3/1-2., Vj-47/2004/12., és Vj-47/2004/12/1. számú iratokat.)
5. Az MKKE társasági szerződésének 1.2, 6. és 15.1 pontjai értelmében a Versenyszabályzatot az MKKE legfőbb szerve, az Igazgatótanács hagyja jóvá. A Versenyszabályzatban foglaltak ellenőrzése az Etikai Bizottság feladata. (Lásd a Vj-47/2004/2/1. számú iratot.)
6. A Versenyszabályzat negyedik, „Fogyasztó ár - Nettó ár - Előjegyzési vagy előfizetési ár” című, 1992 óta változatlan tartalmú fejezete az alábbi rendelkezéseket tartalmazza:
  - 6.1 Az 1992-es változat (lásd Vj-47/2004/2/3/1. számú irat) 34., illetve a 1996-os változat (lásd Vj-47/2004/2/3/2. számú irat) 37. pontja szerint „a magyarországi könyveknek határozott, nyilvános fogyasztói ára van. A könyv fogyasztói árának megszabása egyedül és kizárólag a kiadó joga, attól eltérni a kiadó engedélye nélkül nem lehet. A fogyasztói ár a könyveknek a kiadó által megállapított azon ára, amelyet a viszonteladó köteles betartani a könyv eladásánál. A viszontelárusítói engedményt (rabattot) a viszontelárusító - szerződésben rögzített megállapodás értelmében - a fogyasztói árból kapja.”
  - 6.2 A 36. (illetve 39. pont) értelmében „előjegyzési vagy előfizetési ár alatt azon megjelenő vagy megjelenés előtt álló kiadványnak a fogyasztói áránál alacsonyabb árát értjük, amelyet előre meghatározott időre a kiadó szabott meg. Az előjegyzési vagy előfizetési ár mindaddig bolti árnak tekintendő, amíg a kiadó a rendes fogyasztói árát életbe nem lépteti. A rendes fogyasztói ár életbe lépte után az előjegyzési vagy előfizetési ár megszűnik, azon az áron a kiadványt eladni tilos. Ettől eltérni csak a kiadó engedélyével lehet.”
  - 6.3 A 37. (illetve 40. pont) szerint „alkalmi vagy egyéb árleszállításra a kereskedő akkor jogosult, ha az áru szerződés szerinti ellenértékét a kiadónak megfizette.

Árleszállítás vagy vásár tárgya - eltérő megállapodás hiányában - csak olyan kiadvány lehet, amelynek az átvételétől legalább fél év eltelt.”

6.4 A 38. (illetve 41.) pont értelmében „az alkalmi könyvvásárok kizárólag a kiadókkal történt egyeztetés utáni, záros határidőre korlátozott árleszállítások. Az árleszállítás idejének lejártá után a kiadványok kizárólag a kiadó által megállapított fogyasztói áron terjeszthetők tovább.”

6.5 A 39. (illetve 42.) pont szerint „a nagykereskedők, kiskereskedők és kiadók raktáraiban és üzleteiben visszamaradt, elavult vagy más módon értékcsökkent értékű könyvek a rendes fogyasztó áránál mérsékeltebb áron, évenként két alkalommal - március 1. és június 15., valamint október 1. és december 31. között - nem árusíthatók nagyobb tételben. A nagyobb tételt az 50 millió forintot elérő értékű árualap jelenti.”

6.6 A 40. (illetve 43.) pont értelmében „az ünnepi könyvhét és a téli könyvvásár esetleges alkalmi árleszállításaira vonatkozóan az Egyesülés mindenkori intézkedési a mérvadóak.”

6.7 A 41. (illetve 44.) pont szerint a „Tulajdonjogi változás, üzletátruházás, üzletmegszűnés vagy üzletáthelyezés esetén a könyvkereskedő kiárusíthat. Az intézkedést előidéző változásról azonban - a 18. pontban (19. pontban) foglaltaknak megfelelően - köteles közleményt megjelentetni a Könyvvilág mellékletében (MKKE Hírlevelében).”

7. Az 1992-től érvényes Versenyszabályzat „Határozatok” című hatodik fejezete szerint a Versenyszabályzatban foglaltak megszegése esetén „az Egyesülés bármely tagjának a kérésére az MKKE Etikai Bizottsága jár el, amely a versenyszabályok megsértése tényállásának megállapítása után az alábbi szankciókat érvényesítheti: írásbeli feddés, írásbeli megrovás, a tag kizárásának kezdeményezése. ... A megtorlási határozat azonnal hatályba lép. Minden megtorlási határozat közzéteendő a Könyvvilág mellékletében.”
8. Az 1996-tól érvényes Versenyszabályzat Határozatok című hatodik fejezete szerint a Versenyszabályzatban foglaltak megszegése esetén „az Egyesülés bármely tagjának a kérésére az MKKE Etikai Bizottsága jár el, amely a versenyszabályok megsértése tényállásának megállapítása után az alábbi szankciókat érvényesítheti: Írásban szólítja fel a vétkes céget a törvénysértő vagy etikátlan magatartás azonnali beszüntetésére. Ismétlődő jogsértés esetén a MKKE Etikai Bizottsága az MKKE elnökségével közösen az MKKE Hírlevelében tájékoztatja tagjait, valamint kezdeményezi a könyvtámogató magán- és közalapítványoknál, hogy a vétkesnek talált cégek ne részesüljenek alapítványi támogatásban. Törvényszegő magatartás észlelése esetén a vétkes céget zárják ki a hivatalos tankönyvjegyzékben való részvételből, valamint a tankönyv-támogatásból. A tisztességes piaci magatartás szabályait be nem tartókat az MKKE kizárja az általa szervezett könyves akciókban ... való részvételből. A versenyszabályokban foglaltakat ismételten megszegők törvénysértő tevékenységéről az MKKE Elnöksége és Etikai Bizottsága hivatalosan tájékoztatja a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara Etikai Bizottságát, felkérve az ügy megvizsgálására. A BKIK Etikai Bizottságával közösen a Gazdasági Versenyhivatalhoz és a Legfőbb Ügyészséghez fordul.”
9. Az MKKE társasági szerződése szerint az egyesülés tagja az a vállalkozás lehet, aki egyebek mellett „nyilatkozatban elfogadja” a Versenyszabályzatot, melynek betartását a társasági szerződés a tagok kötelezettségei között nevesíti. (Lásd a társasági szerződés 7., illetve 9. pontját a Vj-47/2004/2/1. számon nyilvántartott iratban.)
10. A Versenyszabályzat első fejezetének 1. pontja szerint pedig „a társasági szerződésében és alapszabályaiban rögzítetteknek megfelelően az MKKE tagjainak etikai köteletségévé teszi a magyar könyvkiadás és könyvkereskedelem területén az alábbi versenyszabályok betartását, illetve betartatását.”

11. 1997. január 1-ét követően négy vállalkozás sértette meg a Versenyszabályzatot engedményes értékesítésével; közülük hármat felszólított az MKKE akciójuk befejezésére, egyikük esetében - mivel csak az akció befejezését követően értesült róla -, csak a Versenyszabályzat megsértésére hívta fel a figyelmet, kilátásba helyezve, hogy egy esetleges ismételt Versenyszabályzat-sértéskor ezt súlyosbító körülményként értékeli majd. (Lásd a Vj-47/2004/12/2/1-4. számú iratokat.)
12. Egyes kiadók nyilatkozata szerint a kiadóknak kiadványaik árának kialakítása során figyelemmel kell lenniük a piaci körülményekre is, azaz az áraknak ezen a piacon is olyannak kell lenniük, hogy az elősegítse az áru eladását. (Lásd a Vj-47/2004/13. számú iratot.)
13. Egyes kiadók nyilatkozata szerint fix áras értékesítéskor a viszonteladót semmi sem kényszeríti arra, hogy a kiadó által kialakított áron értékesítse a kiadványt. (Lásd a Vj-47/2004/13/1. számú iratot.) Ugyanakkor a Vj-47/2004/13/8. számú irat szerint az MKKE tagok esetében a szabad ármeghatározás gyakorlatát korlátozhatja a versenyszabályzatban foglaltak figyelembevételé.
14. Magyarországon a könyvforgalom túlnyomó része bizományosi alapon bonyolódik. (Lásd a Vj-47/2004/13/3., Vj-47/2004/13/7., Vj-47/2004/14/3. számú iratokat.)
15. A könyvforgalmazók különféle formában nyújtanak akciós kedvezményeket a vásárlóknak az év folyamán folyamatosan, ám ennek volumene a vizsgált időszakban a teljes piaci forgalomhoz képest nem volt túl jelentős. (Lásd a Vj-47/2004/10., Vj-47/2004/12/4. számú iratokat.)
16. Az MKKE 2000-ben az árrendszer jogi keretek között történő szabályozása érdekében javaslatot nyújtott be a kulturális tárcához. (Lásd a Vj-47/2004/12/4. számú iratot.)

IV. Az érintett piac

17. A Tpv. 14. §-a alapján az érintett piac a magyarországi könyvkiadás és a könyvforgalmazás kiskereskedelmi piaca. Az érintett árupiac a papír alapú és a digitális hordozókon megjelentetett kiadványokat is magában foglalja.
18. Az egyes kiadványok között kisebb-nagyobb helyettesíthetőség áll fenn. A piac jelentős mértékű termék-differenciálódással, monopolisztikus versenyhelyezettel jellemezhető.
19. A magyar könyvpiacra a becslések szerint legalább kétezer kiadó van jelen, ezek között azonban sok kiadó csak egy-két kiadványt jelent meg. A tíz-húsz, vagy ennél is több kiadvánnyal piacon lévő vállalkozások száma alig haladhatja meg a százat. (Lásd a Vj-47/2004/22. számú iratot.) A piac egyes szereplői szakkiadók, melyek szűkebb-tágabb területekre koncentrálnak jelentenek meg könyveket, mások viszonylag széles kínálattal vannak jelen a piacon. Az általánosan jellemző szakosodás ellenére minden piaci szegmensen több kiadó van jelen. (Lásd a Vj-47/2004/22. és a Vj-47/2004/23/1-4. számú iratokat.)
20. A könyvkiadási piac koncentráltasága 2003-ban az alábbiakkal volt jellemezhető: 14 kiadó jelentette meg a kiadványok 54 százalékát, 27 kiadó a 71 százalékát, 38 kiadó fedte le a piac 77,5 százalékát és 150 kiadó együttes piaci részesedése majdnem elérte a 90 százalékot. Ez a piaci koncentráció többé-kevésbé fennmaradt a következő években is. A piac forgalma 2003-ban 56,8, 2004-ben 58,2, 2005-ben 62,7 milliárd forint volt. A piac alakulására jellemző, hogy 1989-hez képest kb. 20 százalékkal több kiadvány jelent meg, de az átlagos példányszám közel harmadára esett vissza. (Lásd a Vj-47/2004/2/10. és Vj-47/2004/2/29. számú iratokat.)
21. A hazai könyvkereskedelemben jelenleg körülbelül 750 könyvesbolt vehet részt. Ezek közül több mint ötszáz családi vállalkozás keretében működik. A könyvkereskedelem terén is megjelentek azonban a 20-40 boltot üzemeltető láncok is – mint például az Alexandra, Libri, Líra és Lant. Ezek a vállalkozások bonyolítják le a

könyvforgalmazás majd felét. A szuper- és hipermarketek, valamint a könyvdíszkontok piaci részesedése 10-12 százalékra becsülhető. Az internetes forgalom ugyan bővülő, de még nem számottevő. A könyvklubok piaci részesedése is alacsony volt a vizsgált 2003-2004-es időszakban. (Lásd a Vj-47/2004/6., Vj-47/2004/9. és Vj-47/2004/25. számú iratokat.)

22. A piaci folyamatok eredményeként egyes vállalkozások az utóbbi időben nem csak kiadással, vagy forgalmazással, hanem mindkét tevékenység egyidejű végzésével foglalkoznak. (Lásd a Vj-47/2004/6. számú iratot.)
23. A tankönyvpiac rendjéről szóló 2001. évi XXXVII. törvény 2. § (1) bekezdés, 3. § (1) bekezdés és 4. § (1) és (2) bekezdései értelmében a tankönyv kiskereskedelmi árát a kiadó állapítja meg. A tankönyv a kiadó által meghatározott árnál magasabb áron nem értékesíthető. A kiadó felel azért, hogy az ár kialakítása és alkalmazása ne ütközzön a Tptv. rendelkezéseibe.
24. A könyvpiac kiadványai túlnyomó részben bizományosi rendszerben kerülnek értékesítésre. (Lásd a Vj-47/2004/2. és Vj-47/2004/21. számú iratot.)
25. A piacra viszonylag könnyű a belépés, azt gazdasági, vagy adminisztratív szabályok érdemben nem akadályozzák.

V. A vizsgálati jelentés

26. A GVH Kartell Csoportjának vizsgálói az érintett piac meghatározásakor megállapították, hogy szigorú értelemben minden kiadvány egyedi tartalommal bír, ezért a kiadványok nehezen vehetők össze, azaz a helyettesíthetőség korlátozott. Ugyanakkor elfogadták annak a lehetőségét, hogy azonos tematikájú könyvek esetében a helyettesítés lehetséges.
27. Megállapították, hogy a papír alapú kiadványok helyettesítői lehetnek a CD-ROM-on kiadott művek. A vizsgálók az interneten elérhető digitalizált kiadványokat is a papír alapú könyvek helyettesítőinek tekintették.
28. A vizsgálók álláspontja szerint a könyvpiac egy sajátos részpiaca a közoktatási tankönyvek piaca, melyre külön szabályok is vonatkoznak.
29. Emlékeztettek arra, hogy az MKKE a GVH és az Igazságügyi Minisztérium hivatkozott válaszlevelét nem tudta becsatolni, ugyanakkor a Versenyszabályzat 1992-es változatának bevezetése is utal az MKKE szándékolt megkereséseire. (Lásd erről a Vj-47/2004/12. és Vj.47/2004/2/3/1. számú iratokat.)
30. Rámutattak, az MKKE igazgatótanácsa által elfogadott Versenyszabályzat az egyesülés döntésének minősül. A Versenyszabályzathoz kötelező erő is fűződik: a szervezetbe való belépés feltétele, valamint a be nem tartáshoz szankciók kapcsolódnak. Emlékeztettek arra, hogy mivel a vizsgált időszakban csak négy esetben került sor a Versenyszabályzat negyedik fejezetének megsértésére, megállapítható, hogy a rendelkezések a gyakorlatban is érvényesültek.
31. Felhívták a figyelmet arra, hogy a Versenyszabályzatban foglaltak figyelembe vételét bizonyítja továbbá az egyik forgalmazó gyakorlata. A cég az adásvételi és bizományi szerződésében szerepeltetett egy kitétel, amely szerint a szerződésben nem szabályozott kérdésekben egyebek mellett a Versenyszabályzat érvényes. (Vj-47/2004/17/1.)
32. Rámutattak arra, hogy a kiadó által meghatározott ár alatti értékesítés keretek közé szorítása azt eredményezi, hogy a nagyobb hatékonysággal működő kiskereskedelmi vállalkozások nem tudják átadni a fogyasztóknak a versenyképességükből származó árelőnyöket.
33. Azáltal, hogy az árengedmény legkorábbi ajánlott időpontját is tartalmazza a 40. pont, a kiadók közötti verseny is sérül. Bár konkrétan a féléves időtartamot csak ajánlja a Versenyszabályzat, és az a kiadóval történő megegyezés esetén lerövidülhet, vizsgálat

álláspontja szerint önmagában az árengedmény javasolt, legkorábbi kezdetének lefektetése is alkalmas a kiadók közötti verseny korlátozására, hiszen orientációul szolgálhat számukra. A kiadók közötti verseny további korlátozását teszi lehetővé, hogy a visszamaradt, elavult vagy más módon csökkent értékű könyvek kedvezményes értékesítése kapcsán rájuk is vonatkozik a 42. pontban megfogalmazott tilalmi idő, illetve a leértékelhető árukészlet maximalizálása. Ezen érvelésnek értelemszerűen azon könyvek relációjában van jelentősége, amelyek egymás helyettesítői lehetnek. A kiadó így a fogyasztói ár kikalkulálásánál figyelembe veheti a más kiadók által megjelentetett, hasonló vagy azonos témájú könyvek árát, ami az üzleti kockázata mérséklését eredményezi.

34. Véleményük szerint egyértelmű a Tpvt. 11. §-ának sérelme az adásvételi, azaz ún. „fix” szerződés keretében értékesített könyvek esetében.
35. Egyetértettek azzal, hogy a bizományi szerződésből a könyv fogyasztói ára meghatározásának joga is következik. Ilyen esetben tehát a Versenyszabályzat 37. pontjának gyakorlati sérelme nem következik be. A vizsgálat szerint az azonban már a Tpvt.-vel ellentétes, ha a fogyasztói árat a fentiek szerint meghatározni jogosult kiadó ezen joga gyakorlása során figyelembe veszi a Versenyszabályzatban lefektetett kritériumokat, így a 40. pontban az árengedmény legkorábbi idejeként lefektetett hat hónapos időt, továbbá a 42. pontban lefektetett árleszállítási tilalmi időt és az árleszállítási áralap korlátozását. Ilyen vonatkozásokban tehát a bizományi szerződés esetén is sor kerülhet a Tpvt. megsértésére.
36. A mentesítés kérdésében a vizsgáló kifejtették, hogy álláspontjuk szerint jelenleg sem áll fenn tehát összefüggés a kis- és közepes boltok elterjedtsége, és a hiper- és szupermarketek tevékenysége, valamint a Versenyszabályzat között. Ezért utóbbi nem is eredményezheti a Tpvt. 17. § (1) bekezdésének a) pontjában megkívánt követelmények teljesülését. Megjegyezték, hogy a vizsgálat szerint nem megalapozott az a vélelem, hogy a könyvkereskedelmi vállalkozások megemelnék kiadói kontroll hiányában a könyvárakat, hiszen nekik is érdekükben áll, hogy minél több könyvet eladjanak. Az esetleges áremelés korlátjaként jelentkezik általában a könyv más termékekkel szembeni versenyképességének megőrzése is. Egy vélelmezett áremelés további gátja lehet a vizsgálat szerint, hogy a kereskedelmi oldal sokszereplős: a könyvkereskedelmi láncok, a hiper- és a szupermarketek és a családi vállalkozások egyaránt jelen vannak. Bár a könyvkereskedelmi láncok működésének betudhatóan kialakult a piacon egyfajta koncentráció, de több lánc is tevékenykedik, így az ezek közötti verseny is egy áremelés ellen hat. A Tpvt. 17. § (1) bekezdésének a) pontjában megfogalmazottak tehát feltehetően ezúttal sem teljesülnek.
37. A vizsgálók emlékeztettek rá, hogy az MKKE-tag kiadók között is vannak azonban olyan kiadók, amelyek nem a sikerkönyvek (szakács- és hobbikönyvek) kiadásával foglalkoznak, hanem kizárólag szakkönyveket, irodalmi műveket jelentetnek meg (például az Agapé Kiadó, a Balassi Kiadó, a Csokonai Kiadó, a Medicina Kiadó, az Osiris Kiadó, stb.). (Lásd a Vj-47/2004/23/1-4. számú iratokat.) Ennek tükrében a vizsgálat nem látja alátámasztottnak, hogy a kötött árrendszer a széles kínálat biztosítója lenne. Nem teljesülhet tehát az a Tpvt. 17. § (1) bekezdésének b) pontjában szereplő feltétel, hogy az előnyök méltányos része a fogyasztókhoz jutna.
38. Tekintettel arra, hogy az MKKE-tagok forgalma a piac kb. 75-78 %-át teszi ki, nem állapítható meg a Tpvt. 17. § (1) bekezdésének d) pontjában megfogalmazott feltétel teljesülése sem.
39. Megállapították, mivel a Tpvt. 17. § (1) bekezdésének a), b) illetve d) pontjában előírt kritériumok nem teljesülnek, ezért a vizsgálat a további feltételek fennállásával nem foglalkozott. Rámutattak arra, hogy a Tpvt. a versenyt és nem a munkahelyeket védi, amely érv igaz a nem legális gazdaság elleni harcra is.
40. Véleményük szerint a szerző és a kiadó viszonyában az átadási ár meghatározása bír jelentőséggel, mert ez határozza meg a kiadó nyereségét. A kiadó kizárólagos

fogyasztói ár-meghatározási joga a szerzői jogokból nem vezethető le, mert ez az ár a kiadó és a kereskedő viszonyában kerül elő, és a kereskedő nyereségét befolyásolja. Rámutattak arra, hogy a szerzői jogok terén lévő elévülések miatt sem lehet az árat a szerzői jogokból levezetni.

41. A vizsgálók jogsértés megállapítását, a törvénybe ütköző magatartás további folytatásától való eltiltást és bírság kiszabását javasolták.

VI. Az eljárás alá vont álláspontja

42. Az eljárás alá vont kifogásolta, hogy a versenytanács határozatát az eljárási határidő lejártá után hozza meg. Ez az eljárás megítélésük szerint súlyosan jogsértő, sérti a jogbiztonsághoz fűződő alapvető alkotmányos jogelvet. Véleményük szerint a versenyhivatal a elhúzódó eljárással közhatalmi jogosítványával visszaélt, jogszerű határozat ezek miatt nem hozható.
43. Kifogásolták, hogy a jogi képviselő a Vj-47/2004/16. számú – eljárást meghosszabbító – iratot, valamint a Vj-47/2004/20. számú iratot nem kapta meg. Az utóbbi mulasztást azért sérelmezi különösen, mert álláspontja szerint abban lényegében a mentesítési körülményekre kérdezett rá a versenyhivatal. A jogi képviselő így erre, illetve ennek jelentőségére nem tudta felhívni az eljárás alá vont figyelmét. Így viszont az MKKE védekezéshez fűződő joga súlyosan sérült.
44. Az MKKE szerint a kiadók a könyvek fogyasztói árát egyedileg állapítják meg, az árkalkuláció alapjául azonban a könyvkiadáshoz kapcsolódó költségelemek szolgálnak. Arányeltolódások jelentkeznek attól függően, hogy milyen szellemi és anyagi befektetés történik egy könyvbe. (Lásd a Vj-47/2004/9. számú iratot.)
45. Becslésük szerint a fogyasztói ár átlagosan 6-10 százalékban a szerzői jogdíjakat fedezi, a nyomdai és papírköltségek az ár 30 százalékára tehetők, a kiadói rezsi 3-5 százalékot vihet el, a nagy- és kiskereskedelmi árrés együttes nagysága 40-42 százalékra tehető, míg a forgalmi adó a vizsgált időszakban 5 százalékot fedett le az árból. A kiadói haszon nagyságát 10 százalékra becsülik. (Lásd a Vj-47/2004/10. számú iratot.)
46. Az átlagos kiskereskedelmi árrést az MKKE 35 százalékra becsli. Véleménye szerint ez a kis nagykereskedelmi árrés is hozzájárult ahhoz, hogy a nagykereskedelmi forgalom a hazai könyvkereskedelemben nem jellemző. (Lásd a Vj-47/2004/9. számú iratot.)
47. Megítélésük szerint az interneten elérhető digitalizált kiadványokat nem tekinthetők a papír alapú könyvek helyettesítőinek. (Lásd a Vj-47/2004/6. számú iratot.)
48. Előadta, hogy a Versenyszabályzat megalkotását a rendszerváltás után a könyvszakmában kialakult „kaotikus állapot” tette szükségessé. Elkészítése során figyelemmel voltak az Alkotmányra, a versenytörvényre, a nemzetközi normákra és a magyar könyvpiac szokásjogára; kihirdetése előtt eljuttatták a GVH-hoz és az Igazságügyi Minisztériumhoz is, és véleményük szerint mindkét helyen nem csupán jóváhagyták dokumentumaikat, hanem komoly dicséretet is kaptak, éppen a tisztességes piaci magatartást segítő törvényes elképzeléseikért. (Lásd a Vj-47/2004/2. számú iratot.)
49. Álláspontja szerint a Versenyszabályzat negyedik fejezetében foglaltak nem sértik a Tpv. rendelkezéseit, mert az MKKE mint önkéntes szakmai szerveződés nem írja, s nem írhatja elő tagjai számára az általuk kiadott könyvek fogyasztói árát. (Vj-47/2004/2.)
50. Rámutattott arra, hogy a Versenyszabályzatnak tudható be, hogy az ún. szürke kiadási és kereskedelmi zóna a teljes magyarországi könyvforgalom 2 %-a alá csökkent. (Vj-47/2004/2.) Ezen túlmenően, a vizsgált rendelkezések csupán a több évszázados hagyományokra visszatekintő, az Európai Unió több tagállamában törvényi szinten

szabályozott, kötött árrendszer működését biztosítják, amely fennmaradása mellett számos szakmai érv szól.

51. Álláspontjuk szerint a könyvek ugyanis nem csupán gazdasági, hanem mindenekelőtt kulturális termékek, szellemi értéket, tartalmat közvetítenek, minél szélesebb körű elterjesztésük, megismertetésük döntően befolyásolja az egész társadalom kulturális arculatát, az oktatás hatékonyságát. A kötött árak érvényesítése biztosítja az irodalmi kínálat sokoldalúságát, azon minőségi könyvek kiadását, amelyek kevés példányszámban jelenhetnek meg. A kötött ár teszi lehetővé a kiadóknak, hogy nem rentábilis könyveket is meg tudjanak jelentetni, széles skálájú kiadói programot valósíthassanak meg. A kötött ár így nem csupán a kis- és közepes méretű kiadók „fennmaradását biztosítja, hanem a képzett alkalmazottakat foglalkoztató kis- és közepes méretű minőségi könyvesboltok sűrű hálózatát is. A kötött árak rendszerének a kis- és közepes méretű vállalkozásokat támogató jellege megakadályozza, de legalábbis fékezi a nemkívánatos koncentrációt, s ezáltal ahhoz is hozzájárul, hogy ne csökkenjen a munkahelyek száma. A kötött kiskereskedelmi ár alkalmazása teszi lehetővé, hogy a jelenleginél hatékonyabb könyvkereskedelmi rendszer alakuljon ki hazánkban is, tehát olyan, hogy valamennyi kapható könyvet a vásárló 24 órán belül be tudjon szerezni. Különösen fontos és hasznos a kötött kiskereskedelmi ár a szerzők szempontjából. A szellemi élet képviselőinek ugyanis olyan olvasókra van szükségük, ahol az igényes könyvek és íróik költséges reklámok nélkül is eséllyel szerepelhetnek. A kötött kiskereskedelmi ár ennél fogva vélemények és irányzatok sokszínűségét és szabadságát is szavatolja, elősegíti a könyvek árstabilitását, s nemzetközi példák igazolják, hogy a könyvéremelkedés a kötött ár érvényesítése mellett lényegesen elmarad a létfenntartási költségek növekedésétől. (Lásd a Vj-47/2004/2/7. és Vj-47/2004/2/8. számú iratokat.)
52. A kötött árrendszer melletti további érvként előadta, hogy a hiper- és szupermarketek elsősorban a sikerkönyveket árusítják nagy mennyiségben, melyek jellemzően szakácskönyvek, illetve hobbi-könyvek. Ha a szupermarket-láncok csupán ezeket a könyveket forgalmazzák - miként ezt is teszik -, s dömpingáron adják azokat, egyszerűen kiszivattyúzzák ezen köteteket a sok ezer, sok tízezer könyvcímet tartó könyvesboltokból, tökéletesen versenyképtelenné téve azokat. Hivatkozott arra, hogy miután az USA-ban megszüntették a kötött árrendszert, az üzletláncok nyertek teret a kis- és közepes méretű könyvesboltok kiszorításával, és öt év alatt a könyvárak 62 %-kal emelkedtek, míg a kapható címek száma stagnált. Megemlítette ugyanakkor, hogy ugyanezen idő alatt a kötött árrendszert alkalmazó Németországban a kapható címek száma megháromszorozódott. (Lásd a Vj-47/2004/6., Vj-47/2004/2/7. és Vj-47/2004/2/8. számú iratokat.)
53. Hangsúlyozta, hogy a Versenyszabályzat csak a tag kiadókra és a tag kereskedőkre vonatkozik.
54. Becslése szerint az értékesítés kb. 98-99 %-a bizományosi konstrukció keretében történik. Ekkor a kiadó tulajdonában marad a könyv; így álláspontja szerint a kereskedőnek szerződésben előírt kötelezettsége, hogy a kiadótól bizományba vett, a kiadó tulajdonát képező árualap tekintetében egyeztessen a könyvek tulajdonosával - függetlenül attól, hogy a kereskedő az egyesülés tagja-e vagy sem. (Lásd a Vj-47/2004/6. számú iratot.)
55. A 40. ponttal kapcsolatban kiemelte, hogy az ott lefektetett hat hónapos időtartam európai összehasonlításban messzemenően liberális, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a magyar könyvkiadás több mint háromnegyedét kitevő minőségi könyvek döntő többsége lassan fogyó áru, a könyvkészlet átlagos forgási sebessége megközelíti az egy évet, s igen jelentős termékcsoporthoz képest haladja azt. Előadta még, hogy - a kiadóval való megállapodás függvényében - hat hónapnál korábban is csökkenthető a könyv fogyasztói ára; hozzátette ugyanakkor, hogy nem tipikus, hogy a kiadó ezt engedélyezné, „újdonságereje” miatt akár két-három éven

- keresztül is ragaszkodik az általa megszabott árhoz, feltéve, hogy nem „szezonális jellegű” kiadványról van szó. Megjegyezte, hogy egy könyv átlagos forgási sebessége kb. 250 nap. Hangsúlyozta, hogy a piacon kb. ötven-ötvenötezerféle könyv kapható. A Versenyszabályzat azonban a féléves időtartam rögzítésével csak az újdonságok piacának védelmét szolgálja, ami csak a piac kis részét képezi. (Lásd a Vj-47/2004/6., Vj47/2004/9. és a Vj-47/2004/2. számú iratokat.)
56. A 41. ponttal kapcsolatban kifejtette, hogy a magyarországi könyvkereskedők - lényegében függetlenül attól, hogy milliárdos forgalmat lebonyolító, kiterjedt bolthálózattal vagy egyetlen elárusítóhellyel rendelkeznek-e - kedvezmények sorával állnak a vásárlók rendelkezésére. Konkrét példaként említette a legnagyobb könyvkereskedelmi láncok: a Libri, a Líra és Lant, az Alexandra és a Magyar Könyvklub által nyújtott, 7-15 %-os törzsvásárlói kedvezményeket. Állítása szerint bevett gyakorlat az is, hogy a kereskedők a velük szerződéses kapcsolatban álló egy vagy több kereskedővel megállapodva időszakos árleszállítási akciókat szerveznek. (Lásd a Vj-47/2004/6. számú iratot.)
57. A 42. ponttal kapcsolatban előadta, hogy a teljes könyvpiac több mint háromnegyedét alkotó ún. könyves szabadpiac újdonságainak többsége tavasszal, illetve a novemberben kezdődő téli könyvvásár alkalmából jelenik meg. Az ún. tilalmi periódusok kizárólag az MKKE tagjainak önkéntes választása okán, a fent említett két időszakra vonatkoznak, hangsúlyosan az újdonságok időleges, időkorlátok közé szorított védelme érdekében. Hozzátette, hogy a tavaszi és a téli könyvvásár idején számos új kiadvány lát napvilágot: a tavaszi könyvvásár idején a könyvpiac éves forgalmának kb. húsz, a téli könyvvásár alkalmával pedig hozzávetőlegesen harminc százalékát bonyolítják le. Az ebben a pontban hivatkozott 50 milliós árualap pedig állítása szerint a piac egészét tekintve nem jelentős. Nagyságrendjének megítéléséhez az alábbi összehasonlítási adatokat adta. Egy 40-50 m² alapterületű, tehát kis könyvesbolt kb. 20-25 millió Ft, egy 100-150 m² alapterületű, közepesnek számító könyvesbolt kb. 40-60 millió Ft, egy kb. 200 m²-es alapterületű könyvesbolt már jóval több mint 100 millió Ft, egy valóban nagynak számító, több mint 1000 m²-es alapterületű könyvesbolt pedig 500 millió Ft-tól akár az 1 milliárd Ft-ot is meghaladó árukészlettel rendelkezhet. (Lásd a Vj-47/2004/6., Vj-47/2004/9., és Vj-47/2004/22. számú iratokat.)
58. A 43. ponttal kapcsolatban kifejtette, hogy annak beiktatása a korábbi szokásjogra tekintettel történt, amely alapján a könyvhét szervező bizottsága előírta, hogy az Ünnepi Könyvhéten bizonyos kiadványokat árengedménnyel árusítsanak. Megjegyezte, hogy az MKKE igazgatótanácsa által kiadott Ünnepi Könyvheti Szabályzat azonban a Versenyszabályzat negyedik fejezettel összefüggésben soha nem hozott intézkedést. (Lásd a Vj-47/2004/22. számú iratot.)
59. Álláspontja szerint a Versenyszabályzat kifogásolt rendelkezései nem ütköznek a Tpv. 11. §-ában megfogalmazott tilalomba, mivel a Tpv. 17. §-ában meghatározott feltételeket kielégítik, a Tpv. előírásai alapján, a törvény erejénél fogva mentesülnek a tilalom alól. (Lásd a Vj-47/2004/20., Vj-47/2004/21. és Vj-47/2004/33. számú iratokat.)
60. A Versenyszabályzat egyedi mentesítésének alátámasztására - különös tekintettel a mentesítési szempontokra - a fentiekben túlmenően előadták az alábbiakat. (Lásd a Vj-47/2004/33. számú iratot.)
61. Hangsúlyozták, hogy a könyv sajátos jellegzetességekkel bíró áru, amit figyelembe kell venni. A könyvnek meghatározó kulturális jelentősége van, más áruval nem helyettesíthető és nagyon sajátos, egyedi tulajdonságai vannak. Ráadásul, minden könyv egyedi termék. A könyvek szellemi értéket, tartalmat, az egyetemes tudást közvetítik, minél szélesebb körű elterjesztésük és megismertetésük döntően befolyásolja az egész társadalom kulturális arculatát, az oktatás hatékonyságát, a

- tudományos fejlődést. A társadalom elemi kulturális érdeke fűződik ahhoz, hogy a könyvek minél nagyobb választéka minél több emberhez jusson el.
62. Álláspontjuk szerint társadalmi elvárás, hogy a könyvek, mint az egyetemes tudás közvetítői minél több ember számára legyenek hozzáférhetőek, amihez az szükséges, hogy a könyvek nagy választékban, a fogyasztók lakóhelyéhez közel és elérhető áron álljanak rendelkezésre.
  63. Hangsúlyozták, hogy a kötött könyvárak kialakított rendszere teszi lehetővé, hogy a minőségi könyvek a piacon széles választékban jelenhessenek meg, amit a „sajátos fogyasztói igényeket” megjelenítő olvasók pl. a diákok, pedagógusok, tudományos kutatók így még meg tudnak vásárolni.
  64. Jelezték, hogy a vizsgálat nem tárt fel adatok arra vonatkozóan, hogy a könyvek ára hogyan befolyásolja a könyvek eladhatóságát, forgalmát. A szabad árak rendszerére, illetve annak esetleges piaci hatására vonatkozó bármely következtetés így vélelmzéseken alapul. Megítélésük szerint nem szabad a véleményük szerint problémamentes könyvpiac működésébe beavatkozni, ha az intézkedések vélt pozitív hatása csak meggyőződésen és nem empirikus adatokon, piaci elemzéseken alapul. Ugyanakkor, ha a magyar piacra vonatkozó elemzések nem állnak a hatóság rendelkezésére, akkor azon országok tapasztalataira kell támaszkodni, ahol a kötött árak rendszere fennáll és a működés tapasztalata rendelkezésre áll. (A Vj-47/2004/35. számú irat több ország tapasztalatát mutatja be.) A nemzetközi tapasztalatok szerint a kötött árak rendszerének feladása az árszint növekedésével, a választék és kiadás csökkenésével járt együtt.)
  65. Véleményük szerint az alkalmazott kötött árak a fogyasztók és az egész könyvpiac számára kimutatható előnyei vannak. (1) A vásárlók mindenhol ugyanazon az áron jutnak hozzá ugyanazon könyvhöz. (2) „Ugyanazon könyvcímek nem versenyeznek egymással”, így kiküszöbölhető, hogy tőkeerős cégek dömpingáras akciók révén a népszerű művek, bestsellerek a kevésbé tőkeerős üzletek kínálatából kiszivattyúzásra kerüljenek. Ez pedig növeli a közepes és kis üzletek számát, a boltok olvasó számára fontos területi sűrűségét. (A kötött ár megszüntetése esetén a populáris, nagyobb példányszámban eladható művek árát a nagyobb tőkeerővel rendelkező üzletek a forgalom növelése érdekében, akár dömpingáron is, csökkentenék, így ezek a művek kiszorulnának az árversenyben lépést tartani nem tudó, kisebb tőkeerejű boltokból, azokat csődbe juttatva és a piaci koncentráció növekedését, ám a bolthálózat területi sűrűségének csökkenését eredményezve. A bolthálózat csökkenése a kis példányszámú művek értékesítési lehetőségét rontja, aminek eredményeként ezen kiadványok kiadása visszaesne.) A könyvüzletek közötti verseny ugyanakkor fennmarad. A boltok széles választékkal, nagy kínálattal, jó vevőszolgálati munkával, kellemes vásárlói környezet kialakításával, stb. a vevőket az üzletekbe becsábítva vásárlásra ösztönözhetnek. (3) A széles választék több vevőt vonz, ami az eseti vásárlások számát és ezáltal a forgalmat növeli. A kötött ár lehetővé teszi (4) a kevert (vagy kereszt-) ár alkalmazását, ami biztosítja, hogy kisebb példányszámú könyvek ára is megfizethető legyen, továbbá (5) hozzájárul a könyvkínálat (könyvek számának és választékának) növekedéséhez, azaz a kulturális sokszínűséghez, ami a sokrétű fogyasztói igények kielégítését teszi lehetővé.
  66. Értékelésük szerint a kötött árak alkalmazása a könyvek teljes kínálatát tekintve, empirikusan alátámasztottan is, a fogyasztók összessége szempontjából kedvezőbb árszínvonalat eredményez, mintha a kötött árrendszert nem alkalmaznák.
  67. Rámutattak arra, hogy figyelembe kell venni a nemzetközi példákat is, ami a kötött árrendszer fenntartása mellett szól. Rámutattak arra, hogy az EU országok többségében nem tartották a könyvpiac kötött árakat meghatározó rendszerét a versenyszabályokba ütközőnek - elismerve ezzel a rendszer előnyeit.

68. Rámutattak arra, hogy azon európai országokban, ahol efféle rendszer működik, az első piaci megjelenéskor előírt kötött ár alkalmazása hosszabb időszakra szól, az általában másfél-két évre kerül meghatározásra.
69. Utaltak arra, hogy a az EU is elfogadja ezt a rendszert, nem tekinti versenyszabályokba ütközőnek, sőt a Bizottság 2001/C73/03. számú határozatában deklarálta, hogy azt támogatja is.
70. Hangsúlyozták, hogy a kötött árak rendszere - jórészt a keresztárazásnak köszönhetően - hozzájárul a termelés és a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, mert nő a választék, sűrűbb a bolthálózat, ami jobb területi hozzáférést biztosít. (Ez különösen igaz az igényes irodalomra, szakkönyvekre, speciális területekre.) Álláspontjuk szerint a mai rendszer fenntartja és biztosítja a gazdaságos kiadói struktúra fennmaradását és sokrétűségét és hozzájárul az ellátói és forgalmazási költségek csökkentéséhez.
71. Szerintük a kisebb boltok hálózata jobb választékot nyújt, mint egy koncentráltabb hálózat, mert az utóbbi központi beszerzése uniformizált. A könyvek nagy választéka támogatja a kiskereskedelmi üzletek pluralitását. A bolthálózat nagyobb sűrűsége biztosítja, hogy a könyvek a fogyasztók széles rétegei számára hozzáférhetőek legyenek.
72. Véleményük szerint a fogyasztók köre jelen esetben a társadalom egészét jelenti. A társadalom és a fogyasztók érdeke, hogy a fogyasztók számára elérhető földrajzi területen és megfizethető áron legyen a könyv megvásárolható. Álláspontja szerint a kötött árak rendszeréből származó előnyök (nagy választék, széles fogyasztói kör és elérhető ár) nagy része bizonyíthatóan eljut a fogyasztóhoz. A fenti előnyökkel szembe hátrányként legfeljebb a könnyen eladható könyvek lehetséges árcsökkenése állítható.
73. A kötött árak rendszerének kedvező hatása a műszaki tudományos és egyéb szakirodalom kiadása és forgalmazása terén is érvényre jut és így a rendszer hozzájárul a műszaki és gazdasági fejlődés előmozdításához és a társadalmi erőforrások jobb kihasználásához.
74. Az új kiadványok ármeghatározásával kapcsolatban előadták, hogy az az új könyvek piaci kínálatának legfeljebb a negyedére vonatkozik és e hatást tovább gyengíti a másodlagos forgalmazás léte.
75. Jelezték még, hogy az érintett piac meghatározásakor figyelembe kellett volna venni a másodlagos könyvforgalmazást, a használt könyvek értékesítését, mely a könyvforgalmazás kiskereskedelmi piacának ugyancsak része.
76. Emlékeztettek arra is, hogy a magyar könyvpiacra a bizományosi forgalom a jellemző, a nem bizományosi értékesítés aránya 1-2 %-ra tehető, ami miatt a sérelmezett rendelkezések esetleges negatív piaci hatása elenyésző lehet csak. Azaz a kifogásolt versenykorlátozó rendelkezések a gazdaságilag (társadalmilag) indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket nem haladják meg. (Álláspontjuk szerint a vizsgálati jelentés ezt nem is vonta kétségbe.)
77. A fentiekre tekintettel kérték a versenyfelügyeleti eljárás megszüntetését. Jelezték azt is, hogy az MKKE Igazgatótanácsa döntött a Versenyszabályzat korszerűsítéséről, ami majd hosszabb időt vesz igénybe, ahol figyelembe kívánják venni a versenyhatóság álláspontját.

VII. Jogi háttér

78. Az 1996 végéig hatályban lévő tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1990. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Vtv.) 1. §-a szerint a Vtv. hatálya - ha külön törvény eltérően nem rendelkezik - a vállalkozóknak a Magyar Köztársaság területén folytatott gazdasági tevékenységére terjed ki. A 2. § értelmében a Vtv. alkalmazásában vállalkozó: a gazdasági tevékenységet folytató jogi személy, jogi

személyiség nélküli gazdasági társaság és az egyéb társaság, továbbá a természetes személy; míg gazdasági tevékenység nyereség- és vagyonszerzés céljából üzletszerűen, ellenérték fejében történő termelő vagy szolgáltató tevékenység folytatása. Az 1997 elejétől hatályos Tpvt. 1. § (1) értelmében a Tpvt. hatálya kiterjed a természetes és a jogi személynek, valamint a jogi személyiség nélküli gazdasági társaságnak a Magyar Köztársaság területén tanúsított piaci magatartására, kivéve, ha törvény eltérően rendelkezik.

79. A Tpvt. 67. § (4) bekezdés szerint ha a Tpvt.-be ütköző magatartás azzal valósul meg, hogy valamely helyzetet vagy állapotot nem szüntetik meg, a határidő mindaddig nem kezdődik, amíg ez a helyzet vagy állapot fennáll.
80. A Tpvt. 11. §-a rendelkezik a gazdasági versenyt korlátozó megállapodások tilalmáról. A 11. § (1) bekezdés szerint tilos a vállalkozások közötti megállapodás és összehangolt magatartás, valamint a vállalkozások társadalmi szervezetének, a köztestületnek, az egyesülésnek és más hasonló szervezetnek a döntése (a továbbiakban együtt: megállapodás), amely a gazdasági verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célozza, vagy ilyen hatást fejthet, illetve fejt ki. Nem minősül ilyennek a megállapodás, ha egymástól nem független vállalkozások között jön létre. A (2) bekezdés szerint ez a tilalom vonatkozik különösen: a) a vételi vagy az eladási árak, valamint az egyéb üzleti feltételek közvetlen vagy közvetett meghatározására; b) az előállítás, a forgalmazás, a műszaki fejlesztés vagy a befektetés korlátozására vagy ellenőrzés alatt tartására; c) a beszerzési források felosztására, illetve a közülük való választás lehetőségének korlátozására, valamint a fogyasztók meghatározott körének valamely áru beszerzéséből történő kizárására; d) a piac felosztására, az értékesítésből történő kizárásra, az értékesítési lehetőségek közötti választás korlátozására; e) a versenytársak közötti, a versenyeztetéssel kapcsolatos összjátékosra; f) a piacra lépés akadályozására; g) arra az esetre, ha azonos értékű vagy jellegű ügyletek tekintetében az üzletfeleket megkülönböztetik, ideértve olyan árak, fizetési határidők, megkülönböztető eladási vagy vételi feltételek vagy módszerek alkalmazását, amelyek egyes üzletfeleknek hátrányt okoznak a versenyben; h) a szerződéskötés olyan kötelezettségek vállalásától történő függővé tételére, amelyek természetüknél fogva, illetve a szokásos szerződési gyakorlatra figyelemmel nem tartoznak a szerződés tárgyához.
81. A Tpvt. 13. § (1) bekezdése szerint nem esik a Tpvt. 11. §-ában megfogalmazott tilalom alá a megállapodás, ha csekély jelentőségű. A 13. § (2) bekezdése szerint csekély jelentőségű a megállapodás, ha a megállapodást kötő feleknek és az azoktól nem független vállalkozásoknak az együttes részesedése az érintett piacon a tíz százalékot nem haladja meg. Nem alkalmazható ez a kivétel azonban azokban az esetekben, amikor a megállapodás a vételi vagy az eladási árak versenytársak közötti közvetlen vagy közvetett meghatározására, vagy a piac versenytársak által történő felosztására irányul.
82. Tpvt. 14. § (1) alapján az érintett piacot a megállapodás tárgyát alkotó áru és földrajzi piac figyelembe vételével kell meghatározni. A (2) bekezdés értelmében a megállapodás tárgyát alkotó árun kívül figyelembe kell venni a - felhasználási célra, az árra, a minőségre és a teljesítés feltételeire tekintettel - ésszerűen helyettesíthető árakat (keresleti helyettesíthetőség), továbbá a kínálati helyettesíthetőség szempontjait. A (3) bekezdés szerint érintett földrajzi terület az, amelyen kívül a fogyasztó nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut beszerezni, vagy az áru értékesítője nem, vagy csak számottevően kedvezőtlenebb feltételek mellett tudja az árut értékesíteni.
83. A Tpvt. 16. § szerint megállapodások meghatározott csoportjait a kormány rendeletben mentesítheti a 11. §-ban foglalt tilalom alól. A csoportmentességből fakadó mentesítés területeit és kereteit a gépjármű ágazatban a vertikális megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről

szóló 19/2004. (II.13.) számú kormányrendelet, a biztosítási megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló 18/2004. (II.13.) számú kormányrendelet, a technológia-átadási megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló 86/1999. (VI.11.) számú kormányrendelet, a szakosítási megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló 53/2002. (III.26.) számú kormányrendelet, a kutatási és fejlesztési megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló 54/2002. (III.26.) számú kormányrendelet, a vertikális megállapodások egyes csoportjainak a versenykorlátozás tilalma alóli mentesítéséről szóló 55/2002. (III.26.) számú kormányrendelet határozza meg.

84. 2005. július 13-ig a Tpvt. 17. § (1) szerint a Gazdasági Versenyhivatal egyedi kérelem alapján hozott határozattal is mentesíthette a 11. §-ban foglalt tilalom alól a megállapodást vagy a tervezett megállapodást, ha az alábbi négy feltétel egyidejűleg teljesült: a) az hozzájárul a termelés vagy a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez, vagy a műszaki vagy a gazdasági fejlődés előmozdításához, vagy a környezetvédelmi helyzet vagy a versenyképesség javulásához; b) a megállapodásból származó előnyök méltányos része a fogyasztóhoz jut; c) a gazdasági verseny velejáró korlátozása vagy kizárása a gazdaságilag indokolt közös célok eléréséhez szükséges mértéket nem haladja meg; és d) nem teszi lehetővé az érintett áruk jelentős részével kapcsolatban a verseny kizárását. A szóban forgó törvényhely (2) bekezdése értelmében a mentesítési határozatban a mentesítés időtartamát is meg kell határozni, továbbá a mentesítés hatálya előzetes vagy utólagos feltételhez köthető, illetve kötelezettség írható elő. A (3) bekezdés szerint a megállapodást mentesítő határozat hatálya visszahat a megállapodás megkötésének időpontjára. A mentesítés előzetes feltételhez kötése esetén a mentesítés a feltétel teljesülésével válik hatályossá. Utólagos feltételhez kötött mentesítés megadásától hatályos, azonban a feltétel nem teljesülése esetében hatályát veszíti. A Tpvt. 18. § (2) bekezdése szerint a GVH-tól kérni kell a megállapodásnak vagy tervezett megállapodásnak a 11. §-ban megfogalmazott tilalom alól a 17. § alapján történő mentesítését. A Tpvt. 20. §-a szerint annak bizonyítása, hogy a megállapodás vagy tervezett megállapodás nem minősül a 11. § értelmében a gazdasági versenyt korlátozó megállapodásnak, vagy mentesül, illetve mentesíthető a tilalom alól a 16. és 17. §-ok alapján, azt terheli, aki ennek megállapítását kéri. (A Tpvt. 67. § (2) és (3) bekezdései értelmében versenyfelügyeleti eljárás hivatalból is indítható, ha megállapítást nyer, hogy a 18. § (2) bekezdése szerinti mentesítés kérelmezésének helye lett volna, de azt elmulasztották.)
85. 2005. július 14-től a GVH a mentesülést kérelem nélkül hivatalból ítéli meg. Ez utóbbi szabály a már folyamatban lévő versenyfelügyeleti eljárásokra is vonatkozik.
86. A versenytanács a Tpvt. 77. § (1) bekezdés d) pontja szerint megállapíthatja a vizsgált magatartás törvénybe ütközését. Az e) pont szerint elrendelheti a törvénybe ütköző állapot megszüntetését, az f) pont szerint megtilthatja a törvény rendelkezéseibe ütköző magatartás további folytatását, a g) pont szerint törvénybe ütköző magatartás esetében kötelezettséget írhat elő. A Tpvt. 78. §-a szerint a versenytanács bírságot is kiszabhat azzal szemben, aki a Tpvt. rendelkezéseit megsérti. A bírság összege legfeljebb az eljárás alá vont vállalkozás előző üzleti évben elért nettó árbevételének tíz százaléka lehet.

VIII. A versenytanács döntése

87. A Tpvt. tilalmába ütközik, ha a vállalkozások és a gazdaság egyéb egymástól független szereplői versenykorlátozó megállapodást kötnek, vagy piaci

magatartásukat összehangolják és ezáltal piaci magatartásukat nem önállóan, hanem egymással együttműködve gyakorolják.

88. A versenykorlátozó magatartás megállapítása kapcsán a bizonyítási teher a versenyhatóságon van. Az adott tényállás esetén a bizonyítottság alapvető feltétele volt, hogy egyértelmű igazolást nyerjen az érintettek között létrejött versenykorlátozó megállapodás. A Versenyszabályzat másolata a GVH rendelkezésére áll, az abban foglaltakat maga az eljárás alá vont sem tagadta.
89. A szóban forgó Versenyszabályzatot egy egyesülés, illetve azok tagjai alkották meg, melyre így a Tpv. rendelkezései 1997. január 1-től alkalmazhatók.
90. A Versenyszabályzat 1992-től folyamatosan érvényben van, így a Tpv. 67. § (4) bekezdés szerint a magatartás versenyjogi kivizsgálására és jogi értékelésére 1997. január 1-ig visszamenőleg van lehetőség.
91. A szabályzatot aláírók között vannak versenytársak (kiadók) és vannak egymással vertikális kapcsolatra lépő (kiadók és könyvesboltok), illetve vertikális üzleti hálózatot fenntartó piaci szereplők (könyvesbolttal is rendelkező kiadók) is. A Versenyszabályzat kifogásolt tartalmi elemei alapvetően egymással vertikális kapcsolatba lépő piaci szereplők magatartását hivatott szabályozni. A Versenyszabályzat így olyan vegyes megállapodásnak tekinthető, melyben többnyire horizontális kapcsolatban lévő (egymással versenyző) vállalkozások állapodtak meg a forgalmazókhoz fűződő (vertikális szerződéses) viszonyaik egyes lényeges elemeiről és amelynek lehetnek horizontális hatásai is.
92. A Tpv. hivatkozott részei csak az egymástól független vállalkozások közötti megállapodást tiltja, mivel potenciálisan csak ennek lehet versenyellenes célja vagy hatása. A megbízó-megbízott viszony olyan jellegű kapcsolat, melyben az érintettek versenyjogi szempontból egy gazdasági egységet alkotnak, még ha egyébként önálló vállalkozások is. A Versenytanács gyakorlata szerint, az európai jogalkalmazási elveihez hasonlóan, nem esik a Tpv. 11. § tilalma alá a megbízó és az ügynök közötti valódi ügynöki megállapodás, még ha annak egyébként vannak is versenykorlátozó rendelkezései. A Versenytanács szerint amennyiben a Versenyszabályzat által érintett bizományosi szerződések valódi ügynöki szerződések, úgy azok nem esnek a Tpv. versenykorlátozás-tilalmi rendelkezései alá.
93. A rendelkezésre álló információk szerint a vizsgált magatartással érintett piacon túlnyomó részben valódi ügynöki szerződésnek tekinthető bizományosi szerződés keretében értékesítik a kiadványokat. A kiadványok jellemzően nem kerülnek a könyvforgalmazók tulajdonába, azok értékesítése után utalják át a forgalmazók a kiadóknak az értékesítésből származó bevételeiket, illetve annak a jutalékkal csökkentett részét. A piac egy kis szeletén (az eljárás alá vont szerint a piac körülbelül 2 százalékán) azonban a kiadványok a forgalmazók tulajdonába kerülnek az áru viszontértékesítése előtt.
94. Amennyiben a kiadványok bizományosi forgalomban kerülnek a forgalmazók birtokába, azaz a kiadványok nem képezik a forgalmazók tulajdonát a viszontértékesítés során, úgy a versenytanács álláspontja szerint a Versenyszabályzat e határozat fenti 6.1-6.4 pontjaiban ismertetett részei nem ütköznek a Tpv. rendelkezéseibe.
95. A versenytanács álláspontja szerint ugyanakkor a Versenyszabályzat e határozat fenti 6.1-6.2 és 6.4 pontjaiban ismertetett (a kiadó által meghatározott ár alatt történő értékesítés korlátozására irányuló) rendelkezései az ár szabad meghatározásának jogát veszik el a forgalmazóktól és a Tpv. 11. § (1) bekezdésébe és (2) a) pontjában megfogalmazott tilalmakba, a Versenyszabályzat e határozat fenti 6.3-6.4 pontjaiban vizsgált (a kiadó által meghatározott ár alatt történő értékesítés jogát időben relatív módon korlátozó és így a forgalmazást is érintő) rendelkezései a Tpv. 11. § (1) bekezdésébe és (2) a) és b) pontjában megfogalmazott tilalmakba ütköznek minden olyan esetben, amikor a kiadványok a forgalmazók tulajdonába kerülnek az áru

vizsontértékesítése előtti kifizetése után. A versenytanács szerint a könyvkiadók ekkor a tőlük jogilag és gazdaságilag független vállalkozások szabad gazdasági döntési lehetőségeit korlátozzák. Az ár meghatározása az egyik legfontosabb gazdasági döntés. A szabad árképzés az erőforrások hatékony elosztását eredményező piaci mechanizmus lényegi eleme. Az alább kifejtettek miatt a versenytanács szerint az érintett piacon kívánatos, hogy a kiadványok új tulajdonosa (a könyvforgalmazó) szabadon dönthesse a tulajdonát képező áruk áráról - időbeli korlátozás nélkül is.

96. A versenytanács szerint a vizsgált esetben a kiadványok felett tulajdonjogot szerzett könyvforgalmazók ármeghatározási, illetve forgalmazási jogának korlátozása versenyjogilag indokolatlan. A határozat 45. és 46. pontjaiban jelzett árrések, illetve haszon nagysága azt mutatja, hogy a márkán belüli, azaz ugyanazon kiadványok forgalmazói közötti árversenynek lenne helye.
97. A érvényben lévő Versenyszabályzat 40. pontja (lásd a határozat 6.3 pontjában) ugyanakkor aggályos bizományosi és nem bizományosi forgalomban is. A kiadók tudhatják, hogy az új kiadvány árát nem lehet változtatni fél évig, ezért saját kiadványaik árát ezen piaci árinformációkat figyelembe véve alakíthatják ki. A már kialakított piaci ár (fokális) egyensúlyi árként szolgál az új kiadványok számára, ami az egyes (egymással versengő) kiadványok közötti árversenyt képes kizárni, vagy azt jelentős mértékben csökkenteni.
98. A 6.5. pontban ismertetett rendelkezés szintén időben (abszolút módon) korlátozza a kiadók által piacra vitt könyvek ármeghatározási lehetőségeit. Az eljárás alá vont által ismertetett könyvpiaci eladási ciklusok és a március 1-e és június 15-e, valamint az év utolsó negyedében (október 1-e és december 31-e között) történő nagytételben történő árleszállítás tilalma egybeesnek. A tilalom szerint az évvégi, karácsonyi ünnepi vásárlások idején és azt megelőző két hónapban, illetve a tavaszi könyvvásárok és az ünnepi könyvhét idején (melyet minden év június havának első hetén rendez meg az eljárás alá vont) és az azt megelőző hónapokban korlátozza a versenyszabályzat szóban forgó pontja a nagytételben történő csökkentett árú könyvkiadásokat. (Amint az a határozat fenti 57. pontjából kiderül az új kiadványok jelentős része pont ebben a két időszakban jelenik meg.) Ez a rendelkezés a nem bizományosi forgalomban a vertikális versenykorlátozó hatáson túl a könyvkiadók és forgalmazók horizontális piaci kapcsolataira hat, mivel a piacon lévő kiadványok közötti versenyre hat. A kiadványok árának időbeli szabad alakítását tiltó ezen rendelkezés a kiadványok közötti versenyt (az egyes kiadványok közötti helyettesítés lehetőségét) korlátozza. A relatíve olcsóbb kiadványok ugyanis nyilvánvalóan - még ha esetleg korlátozottabb mértékben is, de - helyettesíthetik a relatíve drágább kiadványokat. Tehát ez a korlátozás a fogyasztóknak az egyes kiadványok közötti választásra irányuló döntéseit és így a horizontális versenyt is befolyásolja.
99. Tehát, amint arra a vizsgálók helyesen mutattak rá, az egyes kiadványok közötti verseny is sérülhet a Versenyszabályzatban foglalt rendelkezések következtében. A Versenyszabályzatnak e határozat fenti 6.5 pontjában ismertetett része a versenytanács szerint a Tpv. 11. § (2) bekezdés a) és b) pontjában megfogalmazott tilalomba ütközik. A szóban forgó (a forgalmazást érintő) abszolút időbeli árkorlátozás nemcsak a nem bizományosi forgalomban, de bizományosi értékesítés keretében is képes nemcsak a márkán belüli verseny korlátozására, hanem horizontális hatást kifejtve, az egyes kiadványok közötti verseny korlátozására is.
100. Az MKKE-nek abban igaza van, hogy a Versenyszabályzat nem határozza meg a tagok által kiadott kiadványok árát. Ugyanakkor a tagoknak el kell fogadniuk a Versenyszabályzatot, azt be kell tartaniuk, annak végrehajtására van működő intézményük (Etika Bizottság, mely szankciót is alkalmazhat). Mindennek következményeként a tagok a Versenyszabályzat kifogásolt pontjainak alkalmazása révén a fent leírtak szerint jogsértő magatartást tanúsítottak, amely azonban egyértelműen a Versenyszabályzattól vezethető le, abból következik. A

versenyszabályzatot az MKKE alkotta, tartja érvényben. Nyilvánvaló, hogy az MKKE dokumentumait a tagok alkották, illetve fogadták el és alkalmazzák.

101. A Tpvt. 11. §-ának tilalmába ütköző magatartás esetén a GVH-nak hivatalból vizsgálnia kell azt is, hogy a vizsgált magatartás a Tpvt. 16. §-a alapján valamely csoportmentességi rendelet hatálya alá esik-e, illetve, hogy a Tpvt. 17. §-a alapján mentesül-e. A magyar kormány csoportmentességben részesítette egyes kutatási és fejlesztési, illetve szakosítási és technológia átadási, vagy biztosítási és gépjármű-forgalmazási és szerviz-megállapodásokat, valamint a vertikális megállapodások egyes csoportjait. Megállapítható, hogy a jelen eljárásban vizsgált magatartás nem tartozik közvetlenül egyik csoportmentességi rendelet hatálya alá sem, illetve mivel a jelen eljárásban kifogásolt ár rögzítés súlyos versenykorlátozásnak minősül, az arra irányuló magatartás nem mentesíthető. Az első három csoportmentességi rendelet nyilvánvalóan nem alkalmazható azok hatálya miatt. A vertikális megállapodások egyes csoportjaira vonatkozó csoportmentességi rendelet nem alkalmazható a szóban forgó esetben, mert a vertikális csoportmentességi rendelet 3. §-a, illetve annak a) pontja értelmében nem mentesül a Tpvt. 11. §-a alól az a megállapodás, amelynek célja közvetlenül vagy közvetve, önmagában vagy a felek ellenőrzése alá tartozó egyéb eszközökkel együtt a vevő lehetőségeinek korlátozása az általa alkalmazott ár meghatározásában.
102. Annak ellenére, hogy az egyes kiadványok esetében korlátozott a más kiadvánnyal való helyettesítés lehetősége, azaz a vizsgált termékpiacon jelentős mértékű a termékdifferenciálódás, az általánosan a fogyasztók egy részére biztosan nem igaz.
103. A versenytanács nem vitatja, hogy a kiadványok (könyvek) kulturális értékeket hordoznak. Ugyanakkor nem ért egyet azzal az eljárás alá vonti állásponttal, illetve nem tartja versenyjogi szempontból pozitívan figyelembe vehetőnek azokat a szempontokat, melyek szerint a kötött árak rendszere biztosítja az irodalom sokszínűségét, a bolthálózat jelenlegi sűrűségét, munkahelyeket tart fenn, biztosítja az árstabilitást, stb.
104. Azzal kapcsolatban, hogy a kötött árrendszer nagyban megakadályozza a magas piaci koncentráció kialakulását, a versenytanács megjegyzi, hogy piaci koncentrációs folyamat részleges ellenőrzésére a Tpvt. VI. fejezete szolgál. A versenyhatóság az összefonódási kérelmek esetében is nyilvánvalóan kellő körültekintéssel hozza meg döntését. Ugyanez mondható el a gazdasági erőfölényes helyzetbe kerülő, vagy abban lévő vállalkozások esetleges versenyjog sértő magatartása kapcsán is. Az ezzel kapcsolatos magatartási szabályokat a Tpvt. V. fejezete taglalja.
105. A versenytanács álláspontja szerint a vizsgált megállapodás nyomán a fogyasztók jelentős csoportja számára nem kerül továbbadásra a versenykorlátozásból származó előny méltányos része, sőt annak ellenkezője valószínűsíthető. Továbbá, a versenytanács szerint a kívánt cél eléréséhez szükséges mértéket a vizsgált versenykorlátozás meghaladja. A versenytanács szerint a kérdéses megállapodás nem járul hozzá a termelés vagy a forgalmazás ésszerűbb megszervezéséhez sem az alábbiak miatt. Mivel a fentiek értelmében a versenytanács szerint a Tpvt. 17. §-ában említett konjunktív feltételek közül legalább három nem teljesül, így a megállapodás nem mentesül a versenykorlátozás tilalma alól, azaz a(z) egyedi) mentesülés lehetősége sem áll fenn.
106. A szabad árak rendszere (amit a szóban forgó megállapodás megpróbál kizárni, vagy korlátozni) lehetővé teszi az árak csökkentését, az így kialakuló versenynyomás révén pedig hatékonyságra ösztönöz. Általában a piacon, azok a fogyasztók, akik plusz szolgáltatást kapnak, fizetnek a kapott pótlólagos szolgáltatásért. Ha a fogyasztók szabad akaratuk alapján választhatnak, és nem tartanak igényt az értéknövelt szolgáltatásra, az azt jelenti, hogy a korábban számukra nyújtott

szolgáltatást a forgalmazók nem hatékony módon közvetítették számukra. Az árrögzítés következtében azok a forgalmazók, akik képesek lennének a hatékonyság növelése révén árcsökkentésre és így piaci részesedésük növelésére, ezt a hatékony működésből származó potenciális előnyt nem tudják kihasználni. Nyilvánvaló, hogy a hatékonyság növekedésének (alacsonyabb könyvárakban megjelenő) előnyét így a fogyasztók sem láthatják. (Megjegyzni a versenytanács, hogy az ár csökkentésére természetesen bármilyen más üzleti megfontolás is indíthatja a kereskedőket. Amennyiben erre nincs lehetőség (például az árak kötött volta miatt), úgy nyilvánvalóan kár éri azokat a fogyasztókat, akik a szóban forgó kiadványt vásárolnák, vagy megvásárolják, hiszen nem vehetik meg az árut a kötött árnál alacsonyabb áron.)

107. A verseny hatására a szakosodás hozzájárulhat a költségcsökkentéshez, ami a sajátos fogyasztói igények kielégítését továbbra is lehetővé teheti – túl azon, hogy ezen csoportok tagjai többnyire hajlandóak is a sajátos igényeikért (plusz szolgáltatásért) magasabb árat fizetni. Amennyiben a fogyasztók értékelik a plusz szolgáltatást (annak bármilyen formáját), úgy azért nyilvánvalóan hajlandóak is felárat fizetni. Ebből az következik, hogy ebben az esetben nem kell a kisebb, specializált, jobb kiszolgálást nyújtó boltokat bezárni. Továbbá, emennyiben a sűrűbb bolthálózat miatti magasabb könyvárak kevésbé fogják vissza a keresletet, mint az, hogy a ritkább bolthálózat miatt magasabb utazási/szállítási (tranzakciós) költségeket kell a vevőknek elszemnedniük, úgy a bolthálózat nem fog koncentrálni. Ugyanakkor, ha a fogyasztók erre a plusz szolgáltatásra nem tartanak igényt, akkor ezért nem is hajlandóak fizetni és a piaci koncentráció nőhet. De ez a fogyasztók preferenciáját tükrözi. Ők ekkor jobban szeretnek inkább ritkább bolthálózatban, de alacsonyabb áron könyveket vásárolni, mint sűrűbb hálózatban, de magasabb áron. A versenytanács szerint ennek a kérdésnek az eldöntését jobb a fogyasztókra bízni. Nagy valószínűséggel lesznek olyan boltok, amelyek értéknövelt szolgáltatással is életképesek maradhatnak, és lesznek valószínűleg majd olyan kisebb boltok, amelyek az árverseny nyomásának nem tudnak ellenállni magasabb szintű szolgáltatásukkal és adott földrajzi elhelyezkedésükkel sem és ezért bezárnak. A kötött árak rendszere megfosztja a fogyasztót a választás lehetőségétől, a fogyasztók akarata ellenére is rákényszerülnek arra, hogy támogassanak nem hatékony vállalkozásokat, vagy olyan kiadványokat, amelyek nem piacképesek, amelyek iránt nincs kellő kereslet. A versenyhatóság feladata a piaci mechanizmus szabad érvényesülésének védelme. A piac logikájából következik, hogy nem elégséges kereslet esetén vállalkozások, illetve áruk tűnnek el a piacról.
108. Amennyiben egyes kisebbségi fogyasztói csoportok nem hajlandóak a kisebb példányszám miatti kiadásból eredő fajlagosan magasabb áron megvásárolni a termékeket, akkor semmi sem indokolja azt, hogy a többséggel kellene ezt az alacsony fizetési hajlandóságból származó esetleges veszteséget megfizettetni. Az eljárás alá vont szerint ugyanis a többség által vásárolt „nem minőségi” kiadványok teszik lehetővé a minőségi kiadványok kiadását és terjesztését, forgalomban tartását. Az árrögzítés révén mesterségesen magasán tartott kiadványárak keresztfinanszírozást tesznek lehetővé, ami viszont megakadályozza azt, hogy a „nem minőségi” könyvek vásárlói, illetve potenciális vásárlói, akik a fogyasztók egy nem lebecsülhető részét (ha nem többségét) alkotják, a szóban forgó kiadványokból többet vásároljanak, illetve egyáltalán vásároljanak. Árrögzítés hiányában ugyanis az árak csökkenésével lehet számolni ezen piaci szegmensen az eljárás alá vont által hivatkozott érvelés alapján.
109. A versenytanács is rámutat arra, hogy a versenyjog a versenyt magát és nem közvetlenül a munkahelyeket, egyes fogyasztói csoportok egyedi, sajátos érdekeit védi. Az elképzelhető, hogy bizonyos társadalmi tekintett/hívott célok elérése, megvalósítása valamilyen kritérium alapján kívánatosnak tekinthető. Amennyiben a

demokratikus döntési mechanizmus révén kiválasztott döntéshozók is osztják ezt a véleményt, úgy ennek megfelelő rendelkezést hozhatnak, illetve kell hozniuk, ami így a vizsgált magatartást a versenyjog hatálya alól kiveszi. Ennek hiányában azonban a gazdaság szereplőinek a hatályos jogszabályi környezethez kell alkalmazkodniuk, azaz a Tptv. rendelkezéseit be kell tartaniuk.

110. A versenytanács a relatív árstabilitás melletti eljárás alá vonti érv kapcsán megjegyzi, hogy egyfelől a kérdés helyesen az, hogyan változtak volna az árak, ha nincs a szóban forgó megállapodás a piac szereplői között. Erre vonatkozó adatok hiányában a versenytanács nem tud állást foglalni, de e felvetésével jelzi, hogy az eljárás alá vonti szemléletmóddal nem tud azonosulni. Egyébként a kötött áraknak betudható relatív árstabilitással kapcsolatban az eljárás alá vont is csak kijelentéseket tett, de azt semmilyen releváns adatsorral nem támasztotta alá. Másfelől azon országokban, ahol áttértek a kötött árrendszerről a szabad árrendszerre, pusztán a könyvkiálat összetételének megváltozása akár már eredményezhette a fogyasztói kiadások nagyobb mértékű növekedését. Mégis ennek negatív hatásként való értelmezése nem nyilvánvaló. (Lásd ennek érzékeltetésére e határozat 1. számú mellékletét.) Másfelől, az sem kétséges, hogy a vizsgált megállapodás hozzájárult az árstabilitáshoz. A probléma az, hogy milyen szinten stabilizálódnak az árak. A versenytanács véleménye szerint a kötött árrendszerben egyes kiadványok ára a piaci ár felett maradt, míg másoké a piaci árszint alatt. Egyes termékek így túl-, mások alulárázódtak. Hosszú távú piaci gyakorlat részeként ez összekapcsolódott a keresztfinanszírozással, mellyel kapcsolatban a versenytanács már kifejtette véleményét.
111. A versenytanács a szélesebb könyvkiálat által közvetített értékpluralizmus, hatékonyabb oktatás és kutatás, minőségi könyvek kiadása érvrendszer kapcsán a következőket kívánja megjegyezni. Nincs bizonyítok arra vonatkozóan, hogy a mennyiség egyben minőséget is takar (bármilyen legyen is a minőség mértéke, ha egyáltalán az meghatározható). A tartalmukat tekintve jó minőségi kiadványok bizonyára hamar elkelnek a piacon – éppen a minőségi tartalom miatt, azaz nincs szükség kereszt-árfinanszírozásra. Nyilvánvalóan ugyanez a gondolatmenet érvényes a vélemények, gondolatok, szellemi irányzatok sokszínűségével, szabadságával kapcsolatban is. Az eljárás alá vont sem terjesztett elő, és a vizsgálat sem tárt fel semmilyen bizonyítékot annak alátámasztására, hogy kapcsolat van a gondolatok, szellemi alkotások sokszínűsége, az alkotók szabadsága és a kiadványok száma között és (ami talán még fontosabb kérdés) ez társadalmilag kívánatos lenne. Nincs garancia arra, hogy egy kiadvány jó minőségű, a benne kifejtett gondolat tartalmaz. A versenytanács véleménye szerint a tartalmas, minőségi és mások figyelmére érdemes kiadványok piacképesek. A versenytanács előtt nem ismert olyan érv, amely arra mutatna rá, hogy miért kellene olyan kiadványoknak megjelenniük, amelyeket az emberek szabad akaratukból szabadpiaci áron nem vennének meg. Ezek a termékek nyilvánvalóan nem érdemesek a fogyasztók figyelmére, hiszen nem hajlandók érte magasabb árat fizetni, azaz nem értékelik kellően (vagy másképpen, alacsony minőségűek az árukhoz képest).
112. A versenytanács megjegyzi, hogy az eljárás alá vont által hivatkozott és az iratokhoz csatolt „európai joganyag”-ra az eljárás alá vont tévesen hivatkozott. Amint az a Vj-47/2004/28. számú irat alapján megállapítható, a magyar fordításban beadott és hivatkozott dokumentum valójában az Európai Unió Tanácsának a kötött könyvár rendszerről szóló 2001. március 6-i állásfoglalása (HL C 73., 2001.3.6., 5. o.), melyben az Európai Unió Tanácsa csupán ajánlásokat fogalmaz meg, ám nem tesz semmilyen konkrét és a jelen eljárás szempontjából releváns javaslatot a könyvek kötött árára vonatkozóan.
113. A Versenyszabályzat fenti 6.6 és 6.7 pontban ismertetett részei vonatkozásában a versenytanács a Tptv. 77. § (1) bekezdésének j) pontja alapján az eljárást

megszünteti, mivel a Tpv. 72. § (1) bekezdés a) pontjának első fordulata értelmében az eljárás folytatását nem látta indokoltnak. A versenytanács szerint ebben a vonatkozásban nem tárt fel a vizsgálat a versenyfelügyeleti eljárás során olyan konkrét információt, amely alapján jelen versenyfelügyeleti eljárás keretében jogsértést valószínűsíteni lehetne.

114. A versenytanács a jogsértés Tpv. 77. §-a (1) bekezdésének d) és f) pontjai alapján történő megállapítása és a kifogásolt magatartás további folytatásától való eltiltás mellett bírság kiszabását nem tartotta indokoltnak tekintettel arra, hogy a magyar könyvkiadás és -forgalmazás piacán a bizományosi forgalom a meghatározó jelentőségű.
115. Mindezek alapján a versenytanács a rendelkező rész szerint határozott.

IX. Egyéb kérdések

116. A versenyfelügyeleti eljárás elhúzódásával kapcsolatban a versenytanács megjegyzi, hogy éppen az eljárásban vizsgált magatartás, annak nemzetközi vonatkozásai alapos mérlegelést igényeltek. Továbbá, a Legfelsőbb Bíróság Kf.II.27.926/1996/3., Kf.II.28.246/1996/5. és Kf.IV.27.929/1998/4. számú végzéseiben azt az álláspontját fejtette ki, hogy az ügyintézési határidő túllépése nem tekinthető a döntés érdemére kiható eljárási szabálysértésnek.
117. Az eljárás alá vont védekezési jogának sérülése kapcsán kifejtettekkel kapcsolatban a versenytanács megjegyzi, hogy az ügy iratai szerint az eljárás alá vont, illetve annak jogi képviselője a menetsülés kapcsán többször és részletesen kifejtette álláspontját, amit – amint az fentebb is a határozatban látható - a versenytanács a döntése során értékelt is.
118. A versenytanács határozata elleni jogorvoslati jogot a Tpv. 83. §-a biztosítja.

Budapest, 2006. április 11.

1. számú melléklet

A fogyasztói kiadások növekedése a kínálat szerkezetének változása miatt

Tegyük fel, hogy a kezdeti könyvkínálat 2 darab olcsóbb (1000 forintos) és 2 darab drágább (5000 forintos) kiadványból áll! A vásárlók t_0 (kezdeti) időszak kiadása a négy kiadványért összesen 12000 forint ($2 \times 1000 + 2 \times 5000 = 12000$). Tegyük fel, hogy a kötött árrendszer lehető teszi azt a kiadók számára, hogy a kevésbé drága (nehezen értékesíthető) könyv árát csak kisebb mértékben emeljék, éppen azért mert kisebb a piaci kereslet iránta! A drágább kiadvány árát viszont éppen a veszteségek csökkentése érdekében nagyobb mértékben növeli a t_1 időszakra. A kiadványok ára így a t_1 időszakban 1100 forint ($1000 \times 1,1$), illetve 5750 forint ($5000 \times 1,15$) lesz. A vevők kiadása ez időszak alatt 14,1 százalékkal nőtt. A t_1 időszakban ugyanis a kiadások összértéke 13700 forintra nőtt, a bázis időszaki 12000 forintról ($13700/12000=1,141$). Az 1. Táblázat mutatja a könyvárak változását.

1. Táblázat
A könyvárak növekedése

időszak	Kiadás 10 %-os árnövekedés esetén	Kiadás 15 %-os árnövekedés esetén
T_0	1000	5000
T_1	1100	5750
T_2	1210	6612,5

Most nézzük a 2. időszakot! Tegyük fel, hogy a relatíve olcsóbb könyvek ára megint 10%-kal nő, míg a drágább könyvek ára 15 %-kal! Azaz, a kevésbé kelendő (támogatott) könyv egy-egy példánya most 1210 forintba kerül. A drágább kötetenként viszont már 6612,5-be. ($1100 \times 1,1 = 1210$ és $5750 \times 1,15 = 6612,5$) A t_2 időszaki kiadások összege 15645 forint, ha a kínálat szerkezete nem változik ($2 \times 1210 + 2 \times 6612,5 = 15645$). A kiadásnövekedés indexének értéke ekkor 1,141-ed mutat ($15645/13700=1,141$), azaz a kiadások kb. 14 százalékkal emelkedtek.

Most tegyük fel, hogy a 2. időszakban a könyvek ára általában 10%-kal nő! Azaz, a kevésbé kelendő (támogatott) könyv egy példánya most is 1210 forintba kerülne, ám a drágább kötetért viszont most csak 6325 forintot kérnének! ($1100 \times 1,1 = 1210$ és $5750 \times 1,1 = 6325$) Tegyük fel azt is, hogy a keresztár finanszírozás megszüntetésének hatására a kínálat szerkezete az alábbiak szerint módosul! Az 1210 forintos kiadványból csak egyet adnak el, míg a másiból hármat - a relatíve olcsóbb árak köszönhetően. A t_2 időszaki kiadások összege a szerkezetváltozás miatt 15645 forintra módosul ($1 \times 1210 + 3 \times 6325 = 20185$). A kiadásnövekedés indexének értéke ekkor 1,47-ot mutat ($20185/13700=1,47$), azaz a fogyasztói kiadások nagysága 47 százalékkal nőtt.

Látható tehát, hogy pusztán a kínálat szerkezetének változása jelentős kiadásnövekedéssel járhat, ugyanakkor nehéz lenne ebből arra következtetni, hogy a fogyasztókat az árnövekedés jelentős mértékben megterheli, vagy az őket negatív módon érintené.